

Дисципліна

"Дистрибуція та розподіл товарів
на міжнародних ринках"
кр-м "Медичметиз"
курс 3 сем, "Медичметиз ВЕД"
вектор

Розділ 1. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин.

1. Предмет, значення і завдання
кредитно-фінансування та розподіл
товарів на міжнародних ринках.
2. Світове господарство (СГ) та особ-
ливості його розвитку. Функціональні
критерії світової і регіональної ін-
теграції у СГ і МЕН.
3. МЕН у системі світового господарства
та ефективність МЕН.
4. Міжнародна торгівля як форма го-
ловної МЕН та її функціональність.

Що таке дистрибуція та її переваги

05.06.2014

Дотримуючись класичного курсу маркетингу, значення слова «дистрибуція» досить просто - це розподіл продукції до кінцевого споживача. Як показує практика, кінцевих споживачів як і дилерів недостатньо залучити один раз, їх потрібно вміти втримати. Погодьтеся, навряд чи знайдеться виробник, який не бажає надійної системим дистрибуції, яка б допомогла йому стати лідером на ринку в регіонах і забезпечила значну перевагу серед конкурентів.

У бізнесі під дистрибуцією мається на увазі усвідомлений вибір виробником певних засобів і методів, які б допомогли йому дістатися до покупця. Якщо ви щось виробляєте - у вас є 2 шляхи для продажу:

1. напряму;
2. через дистриб'юторів.

Звичайно, перший варіант теж має місце бути, особливо у високотехнологічних і високоприбуткових галузях. Але для більшості сегментів нашого ринку більш відповідним є другий варіант.

Переваги продажів за допомогою дистриб'юторів

Так які ж переваги насправді має дистрибуція?

Потенціал збуту товарів

Завдяки багаторічному досвіду роботи торгових компаній у створенні ефективних і міцних відносин з кінцевим споживачем дистриб'юторська мережа має дійсно величезний збутовий потенціал. Адже якщо виробник вирішить вибудувати свою власну мережу збуту - він неодмінно зіткнеться з жорсткою конкуренцією між іншими учасниками ринку. І ні до чого іншого крім як до величезних матеріальних втрат це не призведе.

Сервіс

Компанії-дистриб'ютори можуть запропонувати споживачеві значно якісніший і різноманітніший сервіс, адаптований конкретно під його бажання і потреби. Виробник же, в свою чергу,

не має такої кількості ресурсів як дистриб'ютор і намагається дотримуватися жорстких стандартів, які зовсім незручні для споживача.

Логістика

Мережі дистриб'юторів значно оперативніше і якісніше організовують логістичні рішення для своїх клієнтів на відміну від виробників. А це значить що продукція буде доставлена до кінцевого споживача в потрібні терміни в необхідних обсягах. Таким чином існує можливість створювати оперативний запас товару на складах.

Широка географія

Єдиним способом ефективно і оперативно розширити межі поставок і з'явитися на регіональних ринках є дистрибуція.

Зниження цінового тиску

Правильна, продумана дистриб'юторська мережа усуває ціновий тиск на виробника. Все очевидно, чим ширше охоплення ринку - тим менше цінових конфліктів з компаніями-конкурентами.

Висновок: дистрибуція сьогодні є передовим сучасним ефективним способом зв'язати виробника з кінцевим споживачем. Використання цієї мережі здатне вирішити безліч проблем бізнесу. Це зручно не тільки виробникам продукції, але і її споживачам. «АКРІС ЛОГІСТИК» пропонує послугу дистрибуції продуктів харчування. Ми є лідерами в цій сфері завдяки багаторічному досвіду роботи та професійній команді. Звертайтеся до нас - і Ваші клієнти ніколи не залишаться без товарів!

Теорії міжнародної торгівлі: загальний огляд.

Меркантилізм. Теорія абсолютних переваг. Теорія порівняльних переваг. Теорія розміру країни. Теорія співвідношення факторів виробництва. Теорія вирівнювання цін на фактори виробництва. "Парадокс Леонтьєва". Теорія життєвого циклу товару. Теорія подібності к теорія перехресного попиту. Теорія конкурентних переваг М. Пор

Меркантилізм. Перша теорія міжнародної торгівлі (ТМТ) – те меркантилізму – була розроблена європейськими вченими Томасом Маном, Чарльзом Дейвіантом, Жаном Батістом Колбертом, сером Вільямом Петті. Меркантилізм – це економічне вчення та економічна політика, яка представляє інтереси торгівлі буржуазії у періоди феодалізму та становлення капіталізму. Згідно з теорією меркантилізму багатство країни полягає у володінні нею золотом та сріблом, якими вона володіє. Основні висновки даної теорії:

- Меркантилісти вперше запропонували струнку теорію міжнародної торгівлі. Вони вважали, що багатство країни полягає у володінні нею золотом та сріблом, і для досягнення цієї мети держави повинні: експортувати товарів та послуг більше, ніж імпортувати; регулювати зовнішню торгівлю для збільшення експорту і зменшення імпорту; заборонити або обмежити експорт сировини і дозволити безмитний імпорт сировини; заборонити будь-яку торгівлю своїх колоній з іншими країнами.
- Провісники класичної школи економіки показали прямий зв'язок зовнішньої торгівлі із внутрішньо економічним розвитком країни.
- Неомеркантилісти пояснюють прагнення деяких країн до активного торговий баланс їх соціальною або політичною мотивацією.
- Частина термінології часів меркантилізму збереглася до наших днів і часто вживається, за суттю неправильно: пасивний торговий баланс (несприятливий) не обов'язково є збитковим, а активний торговий баланс (сприятливий) може бути не вигідним.

Теорія абсолютних переваг

Засновником класичної школи економічної думки був Адам Сміт, який піддав критиці твердження меркантилістів про те, що багатство країни залежить від володіння скарбами у вигляді золота або дорогоцінних каменів, які надходять до країни внаслідок перевищення експорту над імпортом.

Він проголосив замість того, що основою багатства націй та народів є міжнародний поділ праці та відповідна йому спеціалізація різних країн на виробництві товарів, де вони мають абсолютні переваги.

Суть теорії торгівлі А. Сміта, або теорії абсолютних переваг: країни експортують ті товари, які вони виробляють з меншими витратами (у виробництві яких вони мають абсолютну перевагу), та імпортують ті товари, які продукуються іншими країнами з меншими витратами (у виробництві яких абсолютна перевага належить їх торговим партнерам).

Відповідно до поглядів А. Сміта:

- урядам не слід втручатись у зовнішню торгівлю: вони повинні підтримувати режим відкритих ринків та свободи торгівлі;
- нації, так само як і приватні особи, повинні спеціалізуватись на виробництві тих товарів, у виробництві яких у них є переваги, та торгувати ними в обмін на товари, перевагами у виробництві яких володіють інші нації;
- зовнішня торгівля стимулює розвиток продуктивності праці і шляхом розширення ринку за межі національних кордонів;
- експорт є позитивним фактором для економіки, тому що забезпечує збут надлишку продуктів, які не можуть бути продані на внутрішньому ринку;
- субсидії на експорт є податком на населення та призводить до підвищення внутрішніх цін і тому повинні бути скасовані.

Позитивною стороною теорії абсолютних переваг є те, що вона базується на трудовій теорії вартості та підтверджує переваги поділу праці не тільки на національному, але й на міжнародному рівні.

Теорія внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі.

Внутрішньогалузева торгівля здійснюється переважно диференційованими (гетерогенними) товарами, хоча в окремих випадках можлива і внутрішньогалузева торгівля гомогенними товарами. Причинами цього можуть бути скорочення транспортних витрат або сезонні розходження

Міжнародна торгівля складається з двох потоків — внутрішньогалузевої торгівлі і міжгалузевої торгівлі. Приклад внутрішньогалузевої торгівлі — експорт Францією автомобілів фірми "Ситроен" і імпорту італійських автомобілів фірми "Фіат". Приклад міжгалузевої торгівлі — експорт Росією нафти й імпорту пшениці.

Внутрішньогалузева торгівля — обмін між країнами диференційованими продуктами однієї галузі.

Міжгалузева торгівля — обмін між країнами гомогенною продукцією різних галузей.

Внутрішньогалузева торгівля здійснюється переважно диференційованими (гетерогенними) товарами, хоча в окремих випадках можлива і внутрішньогалузева торгівля гомогенними товарами. Причинами цього можуть бути скорочення транспортних витрат або сезонні розходження.

У країні I і в країні II є виробники (S, S') і споживачі (D і D') того ж самого товару, розташовані географічно, як на малюнку. Оскільки відстань SD' значна менше, ніж відстань $D'S'$, другій країні дешевше привезти товар з першої, а не від свого постачальника.

Внутрішньогалузева торгівля диференційованими товарами пояснюється наступними причинами:

- Розходження в смаках споживачів, що хочуть мати більший вибір товарів у рамках однієї товарної групи. Частина жінок preferують французькі парфуми, а інші — італійські.
- Пересічний попит. Країни експортують ті промислові товари, для яких існує ємний внутрішній ринок. Оскільки споживачі в країнах із приблизно однаковим рівнем доходу мають приблизно схожі смаки, кожній країні легше експортувати ті товари, у виробництві і торгівлі якими на внутрішньому ринку накопичений великий досвід.
- Ефект масштабу. Внутрішньогалузева торгівля дозволяє одній країні спеціалізуватися, скажемо, на напівпривідних джипах, а іншій — на полнопривідних джипах. Оскільки попит існує і на ті і на інші товари, кожна з країн зможе робити і продавати один одному більше машин кожного типу.

Внутрішньогалузева торгівля не приводить до переміщення великих груп зайнятих із секторів, експорт яких падає, у сектори, експорт яких розвивається. Внутрішньогалузева торгівля веде до того, що доходи власників усіх факторів виробництва —

незалежно, чи є вони відносно надлишковими або відносно недостатніми, — збільшуються за рахунок ефекту масштабу.

З іншого боку, міжгалузєва торгівля може при вести до руйнування цілих галузей виробництва, що не зможуть витримати конкуренції більш дешевих іноземних товарів і розоряться. Якщо робоча сила узкокваліфіцирована і не може швидко перейти від виробництва танків до виробництва швейних машин або географічно немобільна і не може швидко переїхати на проживання в інші регіони країни, де є робота в експортному секторі, то це може привести до серйознейшим соціальних проблем.

Модель внутрішньогалузевої торгівлі

Графічно модель внутрішньогалузевої торгівлі, що по суті являє собою розвиток моделі монопольної конкуренції. Допустимо, що D — крива попиту на диференційовані продукти, які продаються фірмою в рамках монополістичної конкуренції, тобто на ринку, де присутні кілька інших продавців не ідентичної, але аналогічної продукції.

Щоб збільшити продажі, фірма повинна знизити ціну на одиницю свого товару. Тому крива граничних доходів фірми MR розташується нижче кривої попиту, так що $MR < P$. Крива попиту показує, що фірма може продати 2 одиниці товару за 4,5 дол. кожен і мати загальні доходи в 9 дол. (т. В) або продати 3 одиниці товару за 4 дол. кожен і мати загальний прибуток у 12 дол. (т. А). Таким чином, зміна в граничному доході MR менше ($12 - 9 = 3$), чим ціна третьої одиниці проданого товару — 4 дол.

Але фірма випробує ефект масштабу, оскільки спеціалізується на виробництві вузької номенклатури товарів для внутрішнього і закордонного ринків, і крива середніх витрат AC показує скорочення витрат у міру росту обсягу виробництва. У результаті крива граничних витрат фірми MC розташовується нижче кривій середніх витрат AC , що можуть скорочуватися тільки до рівня MC .

Оптимальний обсяг виробництва для фірми складає 3 одиниці і показаний крапкою E на перетинанні MR і MC . Якщо виробляється більше, ніж 3 штуки товару, то $MR < MC$, тобто фірма витрачає більше, ніж одержує, що спонукає неї скоротити виробництво. Якщо виробляється менше, ніж 3 одиниці, то $MR > MC$, тобто доходи перевершують витрати на виробництво, що спонукає фірму розширити його.

При оптимальному рівні виробництва в 3 штуки фірма може продати кожну з них за 4 дол., що показано крапкою А на кривій попиту D. Але оскільки в галузь прибутком залучаються інші фірми, тј крива середніх витрат AC пройде теж через т. А, показуючи, що дана фірма одержує лише середній прибуток на свої інвестиції. Прибуток фірми від внутрішньогалузевої торгівлі складе EA.

Таким чином, модель внутрішньогалузевої торгівлі не заперечує міжгалузеву торгівлю і дає пояснення міжнародної торгівлі однотипними товарами.

Вимір внутрішньогалузевої торгівлі

Розміри внутрішньогалузевої торгівлі визначаються за допомогою індексу. Якщо X — експорт країни в цілому або в рамках однієї товарної групи і IM — імпорт країни в цілому або в рамках однієї товарної групи, а вертикальні дужки означають абсолютне значення величини, то індекс T внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі наступний: $T = 1 - \frac{|X - IM|}{X + IM}$

Індекс T завжди знаходиться в проміжку від 0 до 1. Якщо T = 0, то внутрішньогалузева торгівля відсутня. Це можливо, тільки коли або експорт або імпорт дорівнюють нулеві. Якщо T = 1, то внутрішньогалузева торгівля максимальна, і це можливо, тільки коли експорт дорівнює імпортові. Іншими словами, чим ближче коефіцієнт T до 1, тим більше внутрішньогалузева торгівля. Обмеженість застосування індексу T полягає в тім, що його значення сильно залежить від того, як визначена галузь або товарна група..

Отже, з погляду ступеня диференціації номенклатури товарів міжнародна торгівля складається з двох потоків: внутрішньогалузевої торгівлі — обміну між країнами диференційованими продуктами однієї галузі, а також міжгалузевий торгівлі — обміну між країнами гомогенною продукцією різних галузей. Внутрішньогалузева торгівля відбиває диференціацію аналогічних товарів і розвивається в рамках близьких галузей між приблизно однаково розвитими країнами.

У рамках моделі внутрішньогалузевої торгівлі країна виробляє один товар і використовує переваги ефекту масштабу. Теорія внутрішньогалузевої торгівлі пояснює міжнародну торгівлю однотипними товарами і не заперечує, а доповнює теорію порівняльних переваг, що пояснює міжгалузеву торгівлю різними товарами. Виміряється внутрішньогалузева торгівля індексом,

що показує, що її частка в торгівлі розвинутих країн постійно збільшується.

ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

---

1. Меркантилістська та неомеркантилістська теорії.

Меркантилізм.

Неомеркантилізм.

2. Теорія абсолютних переваг.

3. Теорія порівняльних переваг.

4. Теорія розміру країни.

5. Теорія співвідношення факторів виробництва.

Висновки.

Список використаної літератури.

ВСТУП

Зовнішньоторговельна політика будь-якої держави зосереджується на таких питаннях: які товари необхідно експортувати та які імпортувати, з якими країнами торгувати та у якому обсязі, чи потрібно державі втручатися у вільний потік товарів, і якщо так, то в якому обсязі?

Сьогодні розроблено два типи теорії торгівлі, які по-різному відповідають на ці запитання. Згідно з теоріями першого типу держава не повинна втручатись у структуру

В "Большом энциклопедическом словаре" (1998 р., с. 709) у нотатці "Международная торговля" стисло зазначається, що міжнародна торгівля — це сукупність зовнішньої торгівлі різних країн світу. В цьому ж словнику у нотатці "Внешняя торговля" (с. 212) це поняття пояснюється дещо ширше: "Зовнішня торгівля, торгівля однієї країни з іншими країнами, складова зовнішньоекономічних зв'язків. Поділяється на експорт (вивіз) та імпорт (ввіз) товарів. Сума експорту та імпорту утворює зовнішньоторговельний оборот. Зовнішня торгівля ґрунтується на міжнародному поділі праці. Сукупність зовнішньоторговельних операцій країн світу — міжнародна торгівля".

В "Економічному словнику-довіднику" (с. 202-203) наведено статтю "Міжнародна торгівля" такого змісту: "Міжнародна торгівля — торгівля між країнами, яка складається із ввозу (імпорту) товарів і послуг та їх вивозу (експорту). В її основі лежить міжнародний поділ праці. Хоч міжнародна торгівля виникла ще в період рабовласницького ладу, але у XVI ст. (до початку існування капіталістичного способу виробництва) в міжнародний товарообіг залучалась лише незначна частка виготовлюваної продукції. У XVI ст. зароджується світовий капіталістичний ринок, а із завершенням промислової революції кінця XVIII — початку XIX ст., з розвитком крупної машинної індустрії з'являються досконаліші його форми, в результаті чого він перетворюється у світовий капіталістичний ринок. З розпадом світу на дві системи в міжнародній торгівлі виділились відносно самостійні підсистеми: 1) торгівля між капіталістичними країнами;

2) торгівля між розвинутими капіталістичними країнами і більшістю слаборозвинутих країн світу; 3) торгівля між соціалістичними країнами; 4) торгівля між розвинутими капіталістичними та соціалістичними країнами. Міжнародна торгівля між розвинутими країнами капіталу внаслідок досягнутого між ними високого ступеня міжнародного поділу праці велась переважно готовими виробами і насамперед машинами та устаткуванням. Об'єктами такої торгівлі між країнами з високим економічним розвитком і країнами, що розвивалися, були, з одного боку, промислові вироби, а з другого — аграрно-сировинні товари. Така ж ситуація складалась між соціалістичними країнами Східної Європи та країнами колишнього СРСР. Україна експортувала в держави колишнього Союзу переважно машини та устаткування (близько 75 проц.), а імпортувала товари сировинно-енергетичної групи.

З розвитком науково-технічної революції у сферу міжнародної торгівлі входять такі об'єкти інтелектуальної власності, як патенти, ліцензії, "ноу-хау", інжинірингові та консультативні послуги. Міжнародній торгівлі підлягають також об'єкти капітального будівництва шляхом здачі устаткування в оренду (міжнародний лізинг) тощо. Після розпаду СРСР Україна значною мірою втратила традиційні ринки збуту своїх промислових товарів (передусім в Росії), а конкурентоспроможної продукції на світових ринках у неї дуже мало. Їй належить спочатку відвоювати втрачені позиції в країнах СНД, а згодом шляхом розвитку міжнародного поділу праці, впровадження досягнень НТР у виробництво тощо виходити на світові ринки з конкурентоспроможною промисловою та сільськогосподарською продукцією".

Економічна наука оперує поняттям "умови торгівлі" (terms of trade), яке означає співвідношення цін на експортовані та імпортовані товари. Якщо для одержання певної кількості імпортованих товарів потрібно щороку експортувати більшу кількість товарів, то умови торгівлі вважаються такими, що погіршуються.

Отже, міжнародна торгівля є найстарішою формою міжнародних економічних відносин, що з'явилася задовго до появи світового господарства. Саме завдяки міжнародній торгівлі виникло і розвинулося світове господарство як таке.

Міжнародна торгівля посідає чільне місце у системі міжнародних економічних відносин. Вона є водночас передумовою і наслідком міжнародного поділу праці. Упродовж свого історичного розвитку міжнародна торгівля пройшла шлях від окремих і часто випадкових зовнішньоторговельних операцій до довгострокового великомасштабного торговельно-економічного співробітництва. Сучасна науково-технічна революція стимулювала міжнародний торговельний обмін. Специфіка нинішнього етапу міжнародної торгівлі з особливою виразністю виявляється у процесі аналізу її довготермінових тенденцій, форм і методів.

Міжнародна торгівля — центральна ланка складної системи світогосподарських зв'язків, що об'єднує практично всі країни світу в єдину міжнародну економічну систему.

У міжнародній торгівлі беруть участь суб'єкти як міжнародного публічного права, так і міжнародного приватного права. До них

належать держави, державоподібні утворення, міжурядові організації, нації, що борються за свою незалежність, юридичні особи, фізичні особи — підприємці.

Міжнародна торгівля є засобом, який країни світу застосовують для розвитку і поглиблення спеціалізації своїх економік, підвищення продуктивності праці та ефективного використання своїх ресурсів.

Сучасній міжнародній торгівлі властива всеосяжна динаміка. Структура торгівлі, обсяги експорту й імпорту безперервно змінюються. Після Другої світової війни настав період, що характеризується швидкими темпами зростання міжнародного товарообміну. Наприклад, протягом 1947-1973 рр. темпи зростання експорту країн світу загалом щороку збільшувались приблизно на 6 %. Якщо обсяг світового експорту у порівнянних цінах становив у 1939 р. 25 млрд дол. США, то за станом на 1987 р. його обсяг зріс у 100 разів. Тенденція невпинного зростання експорту простежувалась і протягом 90-х років. У 1980 р. обсяг світової торгівлі становив 2 трлн дол. Через півтора десятиліття він зріс до 4 трлн дол.

Зрозуміло, що інтенсивність торговельних зв'язків не є рівномірною в різних країнах світу. Частка промислово розвинених країн досягає 70 %. Країни цієї групи підтримують переважно торгівлю одна з одною, близько 80 % експорту економічно розвинених країн світу припадає на їх взаємну торгівлю.

Переважає більшість країн сучасного світу — це країни з відкритою економікою. Значна частина валового внутрішнього продукту створюється у них за участю зовнішньоторговельного сектору.

Колишні лідери величезного Китаю Мао Цзедун і крихітної Албанії — Е. Ходжа намагалися змусити свої країни розвиватися, спираючись лише на власні сили (self-reliance), але з цього нічого не вийшло. Від світу не відгородитися навіть Великою китайською стіною протяжністю 6700 км. Міжнародна торгівля є об'єктивною реалією сьогодення.

У міжнародній торгівлі беруть участь як малі, так і великі країни, як бідні, так і багаті. Торгівля нівелює їх нерівність (disparity) з точки зору наявності продуктивних ресурсів (productive resources).

Країни світу неоднаково забезпечені факторами виробництва (production factors) — працею, капіталом (capital), технологією (technology), підприємницькою майстерністю (entrepreneurship), землею, що містить сировинні матеріали (land containing raw materials). Щоправда, успіхи країни в експортній діяльності залежать не лише від її ресурсів (українське прислів'я каже, що краще з розумним загубити, ніж з дурним знайти), а й від умов відповідного економічного середовища (economic environment), здатності національних виробників конкурувати як на своїх, так і на зарубіжних ринках. Численні чинники економічного середовища можуть знижувати можливість країн якнайкраще використовувати свої ресурси та виробничі переваги. До них, зокрема, належать інфляція (inflation), обмінний курс (exchange rate), умови праці (labour condition), урядова політика (governmental attitude), законодавство (laws). Зазначені та інші чинники можуть негативно впливати на конкурентоспроможність (competitiveness) експортерів у сфері міжнародної торгівлі.

До низки критично важливих чинників міжнародної торгівлі фахівці включають наявність зарубіжних каналів дистрибуції (availability of foreign distribution channels), мінімальний державний контроль (minimum of governmental control). Навіть якщо є всі шанси на успіх у міжнародній торгівлі, то обов'язково знайдуться такі її суб'єкти, в яких буде відсутнє бажання цілком скористатися ними.

Наявність сильних конкурентів може бути дестимулюючим чинником для експортерів відповідних товарів і послуг.

У сиву давнину міжнародна торгівля була досить простою і здійснювалася переважно на основі бартеру, який фахівці розглядають як зустрічну торгівлю (countertrade). Бартер є прямим обміном товарів і послуг на інші товари та послуги (direct exchange of goods and services for other goods and services). Наприкінці ХХ ст. приблизно 30 % світової торгівлі становив бартер.

Міжнародна торгівля — важлива складова зовнішньоекономічної діяльності. Саме з експорту та імпорту товарів, капіталу і робочої сили починається у ст. 4 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" перелік видів зовнішньоекономічної діяльності, яку аж ніяк не можна уявити без міжнародної торгівлі.

Відомо, що попит і пропозиція на конкретний товар у ринковій економіці врівноважуються встановленням ціни рівноваги. Між-

народна економіка розглядає ці категорії не лише у зв'язку з обсягом виробництва та рівнем цін у межах конкретної країни, а й у контексті світового обсягу виробництва та рівня цін міжнародного ринку. Сукупний попит і сукупна пропозиція встановлюють взаємозв'язок між обсягом виробництва товарів і послуг та рівнем цін на них.

Сучасна теорія міжнародної торгівлі приділяє однакову увагу як сукупному попиту, так і сукупній пропозиції (для порівняння слід згадати, що свого часу меркантилісти наголошували на важливості сфери обігу, тоді як згодом класики — сфери виробництва; сучасна теорія від такої односторонності відмовилася).

Так звана стандартна модель міжнародної торгівлі є моделлю загальної рівноваги у міжнародній торгівлі і пов'язує попит і пропозицію всередині країни з попитом і пропозицією з-за кордону. Вона враховує взаємний попит, що показує, яка кількість імпортного товару необхідна країні, щоб зацікавити її в експорті іншого товару. Загальна міжнародна рівновага досягається тоді, коли одночасно врівноважуються попит і пропозиція на товари (послуги) як у внутрішній, так і в міжнародній торгівлі.

Світовий ринок: суть та структура. Реферат

Внутрішня і зовнішня інтернаціоналізація. Інтернаціоналізація виробництва (внутрішня). Інтернаціоналізація обігу (зовнішня). Сутність та головні етапи економічної глобалізації. Виникнення світового господарства і його характерні риси

Міжнародний поділ праці та міжнародне кооперування стали основою для виникнення світового ринку.

Світовий ринок – (world market) – сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, основою яких є міжнародний поділ праці і інші фактори виробництва.

Світовий ринок характеризується наступними основними рисами:

- він є категорією товарного виробництва, який виходить в пошуках збуту своєї продукції за національні рамки;
- він проявляється в міждержавному переміщенні товарів, які знаходяться під впливом не тільки внутрішнього, але й зовнішнього попиту і пропозиції;

- він оптимізує використання факторів виробництва, підказуючи виробнику в яких галузях і регіонах вони можуть бути використані найбільш ефективно;
- він виконує функцію (санубальна), яка дозволяє забракувати з міжнародного обміну товари і часто їх виробників, які не в змозі забезпечити міжнародний стандарт якості при конкурентних цінах;
- на ньому існує особлива система цін – світові ціни.

Товар, який знаходиться на світовому ринку в фазі обміну, виконує інформаційну функцію, повідомляючи усередині параметри сукупного попиту і сукупної пропозиції, через які кожний із учасників може оцінити і адаптувати параметри свого виробництва.

Виступаючи сферою міждержавного обміну товарами, світовий ринок має зворотній вплив на виробництво, показуючи йому, що, скільки і для кого треба виробляти.

Еволюцію форм ринку можна показати так.

Внутрішній ринок – форма господарського спілкування, при якій все призначено для продажу, збувається самим виробником в середині ринку.

Національний ринок – внутрішній ринок, частина якого орієнтується на іноземних покупців.

Міжнародний ринок – частина національних ринків, яка безпосередньо зв'язана з зарубіжними ринками.

Світовий ринок – сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, основою яких є міжнародний поділ праці і інші фактори виробництва.

Основною внутрішньою ознакою існування світового ринку є рух товарів і послуг між країнами.

На внутрішньому ринку – виробник товару одночасно був і його продавцем, а покупець – одночасно і кінцевим споживачем товару, одразу забирає та оплачує товар.

Формуванню національних ринків сприяла спеціалізація внутрішніх ринків (ринки праці, капіталу, гуртові тощо), частина з яких з самого початку була орієнтована на іноземних покупців.

Внутрішня і зовнішня інтернаціоналізація. Інтернаціоналізація виробництва (внутрішня)

Міжнародний поділ праці та міжнародне усупільнення виробництва знаходять конкретний вияв у міжнародній спеціалізації, кооперації, комбінуванні, концентрації виробництва тощо. Ці процеси формують важливий елемент господарського механізму на інтернаціональному рівні.

Розвиток часткового поділу праці відбувається як у межах національних країн, так і в міжнародному масштабі (інтернаціоналізація одиничного поділу праці) через ринкові та позаринкові зв'язки між підприємствами, які виробляють взаємообумовлену продукцію.

У зв'язку з цим у процесі міжнародного усупільнення виробництва розвиваються сталі та тісні зв'язки між підприємствами, які кооперуються. Причому воно мало залежить від стихії товарного обміну на світовому ринку.

Про сталість і зростаючий динамізм цих процесів свідчать дані про збільшення часток частин, вузлів і компонентів у загальному обсязі імпорту машин і устаткування у розвинутих країнах світу.

Усе це свідчить про дію закону інтернаціоналізації виробництва, його різну інтенсивність у тих чи інших регіонах світового господарства. Він виражає процес переростання продуктивними силами і економічними відносинами меж національних країн та їх поступову інтернаціоналізацію у кожній із сфер суспільного відтворення (у безпосередньому виробництві, обміні, розподілі та споживанні). Щоб дати простір для дії цього закону слід, насамперед створити належні умови: розвинути транспортну інфраструктуру, розгалужену мережу інформаційних комунікацій, домогтися якісних змін у кредитно-валютній сфері, прийняти відповідні закони, усунути нестабільність у сфері національних, політичних, соціальних відносин, запровадити конвертовану валюту та ін.

Інтернаціоналізація обігу (зовнішня)

Дія закону інтернаціоналізації виробництва органічно пов'язана з процесами, які відбуваються на світовому ринку, зокрема з інтернаціоналізації ринку. У сфері торгівлі діє закон випереджаючого зростання зовнішньої торгівлі порівняно зі зростанням виробництва. Так, на період 1981-1966 р. р. темпи зростання міжнародної торгівлі становити щорічно 5,2%, що у 1,5 рази швидше, ніж виробництво. Закон інтернаціоналізації обігу виражає поступову інтернаціоналізацію процесу купівлі – продажу товарів і послуг у межах регіональних економічних об'єднань і світового господарства і формування міжнародних ринкових відносин у сфері обігу.

Випереджаючі темпи зростання світової торгівлі є важливим фактором зростання промислового та с/г виробництва, розвитку науково-технічного прогресу, підвищення ефективності та якості виробництва, посилення конкурентної боротьби на міжнародній арені.

Ця конкурентна боротьба, у свою чергу, сприяє послабленню монополізму, зниженню цін на товари на національному ринку. У США, як відомо близько 75% промислового виробництва зазнає зовнішньої конкуренції. У тих галузях, де така конкуренція відсутня і протекціоністські заходи захищають підприємців від зовнішніх конкурентів, споживачів змушені витратити значно більше грошей на купівлю місцевих товарів.

Так, протекціонізм для взуттєвої промисловості США призводить до підвищення цін більш як на 60\$ млрд. на рік, або понад 1\$ тис. На сім'ю з 4-х чоловік упродовж 1 року.

Рівновага на світовому ринку, баланс попиту та пропозиції:

- світовий ринок – це сфера міжнародного балансу попиту та пропозиції на товари, які експортуються та імпортуються країнами;
- обсяги експорту визначаються обсягами надлишкової пропозиції товару, обсяги імпорту – обсягами надлишкового попиту на товари;
- факт наявності надлишкової пропозиції та надлишкового попиту на міжнародному ринку встановлюють, порівнюючи внутрішні рівновагові ціни на однакові товари у різних країнах;
- ціна за якою здійснюється міжнародна торгівля, знаходиться між мінімальною та максимальною внутрішніми цінами рівноваги, які існують у країнах до початку торгівлі;
- з одного боку, зміна світової ціни веде до зміни кількості товарів, які експортуються та імпортуються на світовому ринку, з іншого – зміна кількості експортованих та імпортованих товарів призводить до зміни світової ціни.

Найпростіша модель світового ринку називається моделлю часткової рівноваги, яка показує основні функціональні взаємозв'язки між внутрішнім попитом і пропозицією та попитом і пропозицією товарів на світовому ринку, визначає кількісні обсяги експорту та імпорту, а також рівновагову ціну, за якою здійснюється торгівля.

Сутність та головні етапи економічної глобалізації

Економічний, соціально-політичний, культурний розвиток людства в останній чверті ХХ ст. відбувається під знаком глобалізації. Її економічна складова пов'язана насамперед із джерелами, факторами, формами господарського поступу. Йдеться про інвестиції, й технології, робочу силу, інтелектуальні й фінансові ресурси, менеджмент і маркетинг та ін.

Зростають міжнародна торгівля та інвестиції, небачених досі масштабів досягла диверсифікація світових фінансових ринків та ринків робочої сили, відчутно підвищилась роль ТНК у світо-

господарських процесах, загострилася глобальна конкуренція, з'явилися системи глобального стратегічного менеджменту. Розглянемо принципові ознаки та характерні риси глобалізації як суспільно-економічного процесу.

Глобалізація – це продукт епохи постмодерну, переходу від індустріальної до постіндустріальної стадії економічного розвитку, формування основ ноосферно-космічної цивілізації. Звідси випливають якісні та кількісні ознаки і показники, що характеризують розгортання даного процесу.

Серед найголовніших слід назвати зростаючу взаємозалежність економік різних країн, все більшу цілісність і єдність світового господарства. водночас підвищується загроза глобальної ядерної катастрофи, настання парникового ефекту, втручання в природу шляхом генної інженерії, клонування тощо. Зростання нових світових комунікативних мереж за рахунок впровадження новітніх інформаційних технологій, систем електронного зв'язку спонукає до здійснення багатьох з них поза державним контролем.

Науково-технічні досягнення ведуть до скорочення витрат на здійснення міждержавних та міжфірмових господарських контактів. Так, якщо вартість 3-х хвилинної телефонної розмови між Нью-Йорком та Лондоном коштувала в 1930 р. 300 дол. (за курсом 1996 р.), то нині – лише 1 долар.

Помітно збільшується кількість країн і народів, що втягуються в процес глобалізації. Особливим динамізмом характеризувались до останнього часу "нові індустріальні країни" Азії та окремі держави Латинської Америки.

Розвивається тенденція до формування глобальної цивілізації із спільними уподобаннями, цінностями та суспільною свідомістю, створюються структури глобальних еліт, вестернізуються світовий культурний простір за одночасного протистояння цьому процесові, особливо з боку мусульманських держав.

На авансцену світового економічного життя висуваються нові суб'єкти світогосподарських процесів, які поряд із традиційними стають нині головними.

Таких нових суб'єктів 8:

- міжнародні організації (МВФ, Світовий банк, ЮНКТАД, ФАО, МОП, СОТ);
- країни "великої сімки";
- регіональні організації, яких намічується близько 60;
- багатонаціональні корпорації (майже 50 тис);

- інституціональні інвестори (пенсійні та інвестиційні фонди, страхові компанії);
- неурядові організації;
- великі міста;
- окремі видатні особистості (науковці-нобелівські лауреати, університетські професори, відомі фінансисти, підприємці та ін.).

Щодо значення великих міст, до досить згадати, що, наприклад, в одному лише Токіо виробляється вдвоє більше товарів і послуг, ніж у всій Бразилії.

Економіка глобалізується внаслідок виникнення нових форм конкуренції, коли зростаюча кількість суб'єктів світогосподарських зв'язків не має певної державної належності.

Таким чином, глобалізація стає постійно діючим фактором і внутрішнього, і міжнародного економічного життя.

Існує 2 головні підходи стосовно етапів розвитку економічної глобалізації.

Згідно з першим, вона розпочалась ще до періоду великих географічних відкриттів у формі мляво плинної глобалізації, коли економічні відносини між державами мали спорадичний, дискретний характер, обмежуючись окремим локальними аренами і територіями.

До середини XIX ст. глобалізація переходить у стадію повільного прогресування, коли формується світовий ринок, розвивається міжнародний поділ праці, вимальовується профіль спеціалізації окремих країн і регіонів. Наступний етап (середина XIX ст. – 80-ті роки XX ст.) дістав назву структурної глобалізації, що пов'язана з економічним переділом світу, розпадом світового господарства на протилежні системи та їх єдиноборством. Нарешті, послідовна форма глобалізації розвивається в умовах єдиного ринкового світового господарства як об'єктивний процес і важлива ознака постіндустріальної цивілізації.

Другий підхід пов'язує генезис глобалізації з останньою чвертю XX ст., коли вона стає визначальним фактором як національного, так і міжнародного розвитку, перетворюється на домінуючу тенденцію світогосподарських процесів.

Виникнення світового господарства і його характерні риси
Розвиток світового ринку товарів привів на рубіж XIX - XX віків до інтенсифікації міжнародного економічного спілкування. Яке стало поступово виходити за рамки міждержавного обміну товарами.
Швидкий розвиток виробничих сил і ріст сили фінансового капіталу привів до виникнення світового господарства. Характерною рисою

світового ринку є міждержавне переміщення товару, міжнародна торгівля.

При переході товарного виробництва від стадії світового ринку до стадії світового господарства виникає міжнародне переміщення вже не тільки товару, але і факторів його виробництва, насамперед всього капіталу і робочої сили. Таким чином, категорія світового господарства охоплює уже не тільки сферу обігу, а й сферу виробництва.

Світове господарство (world economy) – це сукупність національних економік країн світу, пов'язаних між собою мобільними факторами виробництва.

Світове (всесвітнє) господарство – це сукупність національних господарств, взаємозв'язаних міжнародним поділом праці, міжнародними економічними відносинами.

Сучасне світове господарство – це сукупність національних економік країн, що перебувають у тісній взаємодії і взаємозалежності, глобальний економічний організм, підпорядкований об'єктивним законам ринкової економіки.

Світове господарство – це сукупність міжнародних економічних відносин у взаємозв'язку з продуктивними силами та відповідним механізмом регулювання й управління.

При широкій трактовці поняття факторів виробництва любий товар можна розглядати як використаний фактор або фактори виробництва.

Однак і одержаний в результаті товар може бути знову використаний як фактор виробництва.

Наприклад: добуте вугілля продається на ринку і тому розглядається як товар, але продають його для того, щоб використати, Наприклад, для плавки сталі. Отже, вугілля – фактор виробництва. Молоко, також є товаром і фактором виробництва.

Основою світового господарства, також як і світового ринку є міжнародний поділ праці і ін. факторів виробництва. Різниця світового господарства від світового ринку в тому, що він проявляється не тільки і не стільки через міжнародний рух товарів, скільки через міжнародний рух факторів виробництва. Світове господарство включає всі основні параметри світового ринку і доповнює його новими суттєвими рисами, пов'язаними з міжнародною мобільністю факторів виробництва.

Характерні риси сучасного світового господарства наступні:

- розвиток міжнародного переміщення факторів виробництва, перш за все в формах вивозу – ввозу капіталу, роб. сили і технології;

- зростання на цій основі міжнародних форм виробництва на підприємствах, розташованих у декількох країнах, насамперед у рамках ТНК;
- економічна політика держав у підтримці міжнародного руху товарів і факторів виробництва на двосторонній і багатосторонній основах;
- виникнення економіки відкритого типу в рамках багатьох держав і міждержавних об'єднань.

Таким чином, світове господарство є більш високою чим світовий ринок стадією розвитку ринкової економіки, яка включає попри традиційну міжнародну торгівлю вивіз капіталу, міжнародну міграцію робочої сили і торгівлю технологією, а також утворюючись на цій основі міжнародні по своєму характеру підприємства.

Регулюється світове господарство за допомогою національної (наприклад, представлених державних гарантій інвестицій) і міждержавної економічної політики (наприклад, заключення угод про уникнення двійного оподаткування).

В рамках світового господарства економіка окремих країн стає все більш відкритою і орієнтованою на міжнародне економічне співробітництво.

Економіка відкритого типу передбачає ліквідацію державної монополії, зовнішньої торгівлі, використання різних форм спільного підприємництва, організацію зон вільного підприємництва, інтеграцію господарського комплексу в світове господарство та світовий ринок.

Одним з найважливіших критеріїв цього переходу є сприятливий інвестиційний клімат країн, що стимулює приплив капіталовкладень, технологій, товарів. Внутрішній ринок країни доступний для таких надходжень. Проте водночас відкрита економіка не допускає безконтрольності у зовнішньоекономічних зв'язках. Вона вимагає активного державного регулювання структури експорту та імпорту, рух капіталу, митної, валютної, податкової, кредитної та інвестиційної політики, щоб не допустити одностороннього переважання економічно розвиненіших країн